

Доцільність реформування пенсійної системи України

Конопліна Ю.С., к.е.н., доц. кафедри фінансів

Українська академія банківської справи

У сучасних умовах України крім демографічних проблем (тенденції старіння населення) функціонування пенсійної системи ускладнюється і значними соціально-економічними проблемами. Дисциплінованість платників внесків останнім часом підвищується, однак і дотепер не вдається повністю подолати проблему заборгованості роботодавців щодо сплати внесків. В Україні спостерігається великий розрив у розмірах пенсій чоловіків і жінок. Відсутня належна диференціація пенсійних виплат відповідно до здійснених страхових внесків. Зазначена проблема загострюється при підвищенні мінімальних трудових пенсій без підвищення інших пенсій. Застосування позитивної мотивації до продовження трудової діяльності в рамках сучасної пенсійної системи є недостатнім. Очевидною є відсутність дієвих стимулів до сплати страхових внесків за період, що перевищує тривалість стажу, необхідного для отримання мінімальної пенсії. Законодавче підґрунтя пенсійної системи є занадто громіздким. Існує велика кількість законів, що встановлюють особливі умови пенсійного забезпечення певних категорій громадян.

Загальна економічна ситуація в країні також обумовлює необхідність реформування пенсійної системи. Тінізація заробітної плати та зайнятості до цих пір залишаються в числі актуальних проблем. Нерозвинутим є фінансовий сектор. Не вистачає надійних фінансових інструментів для інвестування пенсійних активів. Корпоративне управління в діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання є неефективним. Все це ускладнює інвестування пенсійних коштів у цінні папери вітчизняних емітентів. Роботодавці і наймані працівники не усвідомлюють необхідність додаткового (недержавного) пенсійного забезпечення. Рівень професійної підготовки працівників системи недержавного пенсійного забезпечення є недостатнім. Обізнаність населення щодо недержавного пенсійного забезпечення залишається незадовільною. Спостерігається недовіра населення до недержавного пенсійного забезпечення.

Враховуючи демографічні та економічні проблеми, в Україні необхідно здійснити пенсійну реформу. При цьому основною метою є забезпечення

фінансової стабільності пенсійної системи, а серед основних задач можна виокремити посилення страхових принципів на солідарному рівні пенсійної системи, запровадження обов'язкового накопичувального рівня пенсійної системи, розвиток недержавного пенсійного забезпечення. Сучасна пенсійна реформа спрямована на вирішення розглянутих проблем. Передбачаються конкретні заходи щодо посилення страхових принципів у солідарній системі. Так, всі пенсії (і навіть мінімальні) повинні встановлюватися у чіткій залежності від страхового стажу та сплачених внесків, а забезпечення мінімальних соціальних стандартів життя пенсіонерів має досягатися за рахунок державної соціальної допомоги. Для забезпечення фінансової стабільності пенсійної системи рішення про перегляд розмірів пенсій мають прийматися на основі актуарних розрахунків та реальних можливостей бюджету Пенсійного фонду. У рамках реформи запропоновані і вже почали здійснюватися конкретні заходи щодо оптимізації пенсійного віку відповідно до тенденцій старіння населення. Заплановано досягти розширення бази нарахувань страхових внесків за рахунок легалізації та підвищення рівня заробітної плати. В перспективі підвищиться контроль за належним оформленням трудових відносин. Передбачаються заходи щодо скорочення неповної зайнятості та безробіття.

Однією із особливих переваг сучасної пенсійної реформи є врегулювання основних аспектів запровадження обов'язкового накопичувального рівня пенсійної системи, так званого другого рівня пенсійної системи. Запровадження другого рівня пенсійної системи відкладалося вже тривалий період часу через методологічну та практичну складність цієї задачі, а реалізація даного заходу допоможе значно підвищити ефективність всієї пенсійної системи за рахунок нового накопичувального механізму акумуляції пенсійних внесків.

В якості допоміжних заходів успішної реалізації сучасної пенсійної реформи можна розглядати розширення та вдосконалення професійної підготовки актуаріїв, запровадження в Україні додаткових надійних фінансових інструментів для інвестування пенсійних активів, подальше вдосконалення механізмів участі соціальних партнерів в управлінні системою загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.